SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:881

av Boriana Åberg (M)

Restriktioner för privatpersoners användning av fyrverkerier

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av hårdare restriktioner för privatpersoners användning av fyrverkerier och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör införas tillståndskrav för köp av fyrverkerier för privatpersoner och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det i ansökan och tillstånd bör anges villkor för privatpersoners användande av fyrverkerier och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överträdelse av tillståndet att använda fyrverkerier bör medföra böter och förverkande och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att försäljning till personer som saknar tillstånd att använda fyrverkerier ska beläggas med sanktioner och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Användningen av fyrverkerier sker vanligtvis i samband med nyårshelgen och kan, när den sker på rätt sätt, vara både vacker och stämningsskapande. Dessvärre har medaljen en baksida. Felaktig användning av fyrverkerier orsakar varje år ett stort antal skador, främst på huvud, ansikte, ögon och händer. Många behöver uppsöka akutsjukvård och vissa drabbas av bestående men för resten av livet. I andra länder har det även inträffat dödsfall i samband med användning av fyrverkerier.

Särskilt oroande är att minderåriga får tag på fyrverkerier och använder dem i stort sett under hela året. Även om det finns en åldersgräns på 18 år för köp av fyrverkerier kringgås reglerna genom illegal import från andra länder. Trots att Tullverket kontrollerar postförsändelser lyckas man inte stoppa all införsel. Konsekvensen blir att ungdomar utan tillräcklig kunskap om riskerna får tillgång till pyrotekniska produkter som kan orsaka allvarliga personskador.

Under senare år har det dessutom blivit vanligare att raketer och andra fyrverkeripjäser avsiktligt riktas mot människor, inte minst mot blåljuspersonal såsom poliser, ambulanspersonal och räddningstjänst. Utvecklingen visar att nuvarande reglering inte är tillräcklig för att säkerställa att pyrotekniska produkter hanteras ansvarsfullt.

Det finns idag både lokala och nationella föreskrifter som reglerar hur fyrverkerier får användas. Bland annat gäller en 18-årsgräns för köp av nyårspyroteknik, och det är förbjudet att avfyra fyrverkerier i anslutning till folkmassor. Trots detta ligger antalet incidenter med personskador och bränder fortfarande på en hög nivå. Mot bakgrund av detta finns det skäl att överväga en mer långtgående reglering av både försäljning och användning.

Ett alternativ skulle kunna vara att införa ett tillståndskrav för köp av pyrotekniska varor. Genom att knyta inköpsrätten till ett personligt tillstånd skulle det bli svårare för minderåriga och andra obehöriga att komma över fyrverkerier. I ett sådant system bör även villkor för användningen anges i tillståndet, exempelvis avseende tidpunkt, plats och säkerhetsföreskrifter. För att regleringen ska få avsedd effekt bör överträdelser av tillståndsvillkoren kunna medföra böter och förverkande av de pyrotekniska varorna. Därtill bör försäljning till personer som saknar erforderligt tillstånd vara förenad med kännbara sanktioner.

En annan aspekt av problemet är att pyrotekniskt innehåll från fyrverkerier används av kriminella för att tillverka improviserade sprängladdningar. Tillgången till

kommersiella sprängämnen avsedda för civilt bruk har successivt begränsats, vilket har lett till att kriminella i större utsträckning använder lagligt inköpta fyrverkeripjäser som råvara. Lagstiftningen kring civila sprängämnen, exempelvis sådana som används inom byggindustrin, har skärpts vid flera tillfällen mellan 2023 och 2025. Detta har inneburit att polisen numera mer sällan påträffar dessa sprängämnen i kriminella miljöer. Efterfrågan på explosiva varor kvarstår dock, och ett av de enklaste sätten att få tillgång till sådana ämnen är fortfarande genom köp av pyrotekniska produkter.

Förutom skador på människor och egendom orsakar fyrverkerier även stort lidande för både tama och vilda djur, i vissa fall med dödlig utgång. En undersökning som försäkringsbolaget If genomförde 2020 visade att sex av tio svenskar vill förbjuda fyrverkerier på nyår. Bland hundägare, hästägare och kattägare var andelen ännu högre.

Kommunerna har visserligen möjlighet att reglera användningen av fyrverkerier genom lokala ordningsföreskrifter, men flera kommuner har fått sina försök att begränsa nyårsfyrverkerier underkända i domstol. När Danderyds kommun överklagade ett avslagsbeslut meddelade Högsta förvaltningsdomstolen att man inte tog upp ärendet till prövning. Detta tyder på att kommunernas möjligheter att själva införa långtgående begränsningar är starkt begränsade och att initiativ därför behöver tas på nationell nivå.

Det har nu gått 27 år sedan SOU 1999:128 *Ja till fyrverkerier – men med färre skador* publicerades. Utredningens huvudsakliga uppgift var att kartlägga de skador och olägenheter som fyrverkerier orsakar samt överväga om dåvarande regler behövde skärpas genom förbud eller andra begränsningar. Erfarenheterna från de närmare tre decennier som gått sedan dess talar dessvärre för att problemen snarare har ökat än minskat. Mot den bakgrunden finns det starka skäl att se över möjligheten att tillsätta en ny utredning med uppdrag att se över regelverket för pyrotekniska varor och lämna förslag på hur antalet skador, ordningsstörningar och den kriminella användningen av fyrverkerier kan minska.

Boriana Åberg (M)